

نسل اببری

ارتباطات موبایلی و جامعه به نقش تلفن همراه در شکل دهی ساختار اجتماعی می پردازد

جامعه شناسی ارتباطات

حدیث طالبی

گروه کتاب

با پیشرفت تکنولوژی و گسترش گوشی های هوشمند، تحولات بسیاری در جامعه و سبک زندگی تمامی اقشار ایجاد شده است. در این میان، نوجوانان و جوانان تمایل بسیاری به فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی پیدا کرده‌اند. بررسی و مطالعه درباره اینکه فناوری‌های موبایلی چه تأثیراتی روی جامعه داشته و چه تغییراتی در حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و حتی اقتصادی ایجاد کرده، امری حیاتی و اساسی است. کتاب «ارتباطات موبایلی و جامعه» چشم‌اندازی جهانی، در این راستا اثری جامع و نظام‌مند است که در سال ۲۰۰۴ منتشر شد و یکی از مطالعات کلیدی در زمینه تأثیر فناوری‌های موبایلی بر جامعه معاصر به شمار می‌رود. این کتاب که حاصل پژوهش مانوئل کاستلز و همکاران اوست، به بررسی عمیق دگرگونی‌های ارتباطی ناشی از ظهور تلفن موبایل می‌پردازد. کاستلز، جامعه‌شناس برجسته و نظریه‌پرداز شهیر حوزه جامعه‌شناسی، در این اثر نیز رویکرد خود را مبنی بر اینکه فناوری‌های نوین صرفاً ابزارهای فنی نیستند، بلکه نیرهایی فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی تأثیرگذارند، پی می‌گیرد. ترجمه فارسی «ارتباطات موبایلی و جامعه: چشم‌اندازی جهانی» که در سال ۱۴۰۴ توسط نشر خوزه منتشر شده، حاصل تلاش مشترک پدram آوندی، اسماعیل یزدان‌پور و سعیده فراهانی است که دسترسی مخاطبان فارسی‌زبان را به یکی از منابع محوری مطالعات ارتباطات فراهم کرده‌اند.

«ارتباطات موبایلی و جامعه» به خوبی نشان می‌دهد تلفن موبایل چگونه از یک ابزار جانبی به یکی از اصلی‌ترین شیوه‌های ارتباطی تبدیل شده و در بسیاری از جوامع، حتی از تلفن ثابت نیز پیشی گرفته است. اما تمرکز اصلی کتاب، فراتر از سرعت گسترش این فناوری است؛ نویسندگان به الگوهای متفاوت رشد، رقابت میان اپراتورها، نقش سیاست‌های دولتی در تنظیم بازار، شیوه‌های قیمت‌گذاری و مدل‌های پرداخت (مانند پیش‌پرداخت) می‌پردازند که همگی بر میزان دسترسی و استقبال کاربران تأثیرگذار بوده‌اند. این کتاب با تکیه بر داده‌های تجربی گسترده، به چگونگی کمربند شدن مرزهای جغرافیایی و تبدیل جامعه به شبکه‌های پیوسته از ارتباطات اشاره می‌کند. در بخش‌های گوناگون کتاب، موضوعاتی نظیر دگرگونی تجربه ارتباطات در نسل‌های مختلف، نقش تلفن موبایل برای اقلیت‌ها و مهاجران، بازسازی هویت فردی و جمعی در بستر دیجیتال و بازتعریف روابط اجتماعی و تعاملات روزمره مورد بررسی قرار می‌گیرد. نویسندگان تأکید دارند الگوهای استفاده از

فناوری یکسان نیست و بر اساس فرهنگ، طبقه اجتماعی، جنسیت و موقعیت جغرافیایی متفاوت است. لذا ارتباطات موبایلی می‌تواند هم فرصت‌ساز باشد و هم بازتولیدکننده شکاف‌های موجود.

ظهور شتابان موبایل

«ارتباطات موبایلی و جامعه» در فصل اول ما را به دل یکی از مهم‌ترین دگرگونی‌های ارتباطی اواخر قرن بیستم می‌برد: ظهور شتابان تلفن موبایل و گسترش آن در سراسر جهان. نویسندگان نشان می‌دهند چگونه این فناوری در زمانی کوتاه از یک ابزار جانبی به یکی از اصلی‌ترین شیوه‌های ارتباطی تبدیل شده و در بسیاری از کشورها حتی از تلفن ثابت پیشی گرفته است. اما آنچه در این فصل برجسته می‌شود، فقط سرعت گسترش این فناوری نیست، بلکه تفاوت در الگوهای رشد آن است؛ تفاوتی که از یک سو به شدت رقابت میان اپراتورها و از سوی دیگر به سیاست‌های دولت در تنظیم و هدایت بازار برمی‌گردد. فصل اول در نهایت نشان می‌دهد موبایل فقط یک ابزار فنی نبوده، بلکه محصولی است که رشد آن به ساختار بازار، مقررات دولتی و الگوهای خدمات‌رسانی ارتباط دارد.

فصل دوم کتاب به تمایزات اجتماعی کاربران ارتباطات موبایلی می‌پردازد و نقش تلفن موبایل را در بازتاب تفاوت‌ها و تمایزات اجتماعی بررسی می‌کند. در این فصل نشان داده شده که موبایل برای برخی گروه‌ها، بویژه اقلیت‌های قومی، مهاجران و آوارگان، ابزاری مهم برای حفظ ارتباط، دسترسی به اطلاعات و تداوم پیوندهای فرهنگی است. با این حال، نویسندگان تأکید می‌کنند که نمی‌توان این کارکرد مثبت را به همه شکل‌های استفاده از فناوری تعمیم داد، زیرا میان کاربران از

نظریه‌پردازان، کیفیت بهره‌برداری، توان اقتصادی و سواد دیجیتال تفاوت‌های مهمی وجود دارد. این فصل همچنین نشان می‌دهد که الگوهای استفاده از ارتباطات موبایلی در کشورها و فرهنگ‌های مختلف یکسان نیست و عوامل فرهنگی، قومی و ملی در شکل‌گیری آن نقش دارند. در نهایت، نتیجه اصلی فصل این است که فناوری ارتباطی تنها شکاف‌های اجتماعی را از بین نمی‌برد، بلکه در بسیاری از موارد همان تمایزات موجود در جامعه را بازتولید می‌کند.

«ارتباطات موبایلی و جامعه» نشان می‌دهد موبایل ابزار جانبی به یکی از اصلی‌ترین شیوه‌های ارتباطی تبدیل شده است.

الگوهای تازه در تعاملات اجتماعی

فصل سوم با نگاه تطبیقی، تحول اجتماعی ناشی از فناوری‌های ارتباطی موبایلی را بررسی می‌کند. نویسندگان برپایه شواهد فرهنگی و پژوهشی متنوع توضیح می‌دهند تلفن موبایل به ابزاری فراگیر در شکل‌دهی به جنبه‌های مختلف زندگی انسانی تبدیل شده است. مردم با استفاده از فناوری‌های ارتباطی جدید، شیوه‌های زندگی خود را بازسازی کرده و آن را با نیازها، ارزش‌ها و ترجیحات فرهنگی‌شان سازگار می‌کنند. در این راستا، ارتباطات موبایلی باعث ظهور الگوهای تازه‌ای از تعامل‌های اجتماعی می‌شود؛ الگوهایی که در آن افراد می‌توانند با انعطاف بیشتری زندگی، کار یا روابط خانوادگی و اجتماعی خود را سازمان دهند. این تعامل‌ها بستری جدید از آزادی و انتخاب به وجود می‌آورند، اما در عین حال، شکل‌هایی از نظارت، کنترل و وابستگی تازه را هم پدید می‌آورند. تلفن موبایل نه تنها مرز میان کار و زندگی خصوصی را بازتعریف می‌کند، بلکه فرهنگ‌های مختلف را به شیوه خاص خود دگرگون می‌کند. در فصل آخر، نویسندگان تأکید می‌کنند که نمی‌توان این کارکرد مثبت را به همه شکل‌های استفاده از فناوری تعمیم داد، زیرا میان کاربران از

می‌کند؛ این گونه که در جوامع متفاوت، شبکه‌ها و شیوه‌های زندگی به‌طور انتخابی بازسازی می‌شوند. به‌تدریج، تعامل‌های دیجیتال و ارتباطات چندوجهی به ضریبان زندگی روزمره پیوند می‌خورند و جامعه در حالت شبکه‌ای و پویاتر قرار می‌گیرد. در این شبکه‌ها تصویر، متن، صدا و زبان به صورت ترکیبی عمل می‌کنند و دستگاه‌های موبایل به کانال‌هایی برای بیان چندبعدی تبدیل می‌شوند که هم بر معناگذاری و هویت اثر دارند و هم به رفتار جمعی و فرهنگی نیز شکل می‌دهند.

هویت نسل موبایلی

فصل چهارم به این می‌پردازد که تلفن موبایل چگونه در میان جوانان به بخشی از زندگی روزمره و هویت آنها تبدیل شده است. نویسندگان نشان می‌دهند موبایل ابزاری است که استقلال جوانان را بیشتر می‌کند، روابط‌شان با خانواده و مدرسه را تغییر می‌دهد، و شکل تازه‌ای از ارتباط مداوم و شبکه‌ای را به وجود می‌آورد. در عین حال، استفاده از موبایل میان جوانان یکسان نیست و به عواملی مثل جایگاه اجتماعی، توان خرید، فرهنگ و موقعیت جغرافیایی بستگی دارد. به همین دلیل، تلفن موبایل هم می‌تواند نشانه‌ای از هویت فردی و سبک زندگی باشد و هم تفاوت‌های اجتماعی را بازتاب دهد. در مجموع، نویسندگان می‌گویند که فرهنگ جوانان در عصر موبایل در حال شکل گرفتن است و این فناوری نقش مهمی در ساختن روابط، عادت‌ها و هویت نسل جوان دارد. فصل پنجم به فضای جریان‌ها و شبکه‌های موبایلی که ماهیت و گستره تعاملات اجتماعی را تعیین کرده اشاره دارد و مبنای سرزمینی این ارتباطات را مشخص می‌کند. فناوری‌های موبایلی، نقش محوری در گسترش و بازتعریف این مفاهیم ایفا می‌کنند. این فصل تأکید دارد که تلفن موبایل، امکان حضور هم‌زمان و انحصار چند وظیفه در آن واحد را فراهم می‌آورد، به گونه‌ای که افراد می‌توانند از نظر ارتباطی در چندین مکان حضور داشته باشند و فعالیت‌های گوناگونی را در طولانی مدت پیش ببرند. این قابلیت، چهارچوب‌های سنتی زمان و مکان را در هم شکسته و زندگی اجتماعی را اسباب‌تراز و چندوجهی‌تر ساخته است. با این حال، این تحول با نگرانی‌های اجتماعی نیز همراه است. در ایالات متحده، اضطراب‌های ناشی از سرعت تغییرات و پیامدهای آن شکل گرفته است؛ محسو شدن مرزهای کاری و شخصی که امکان استفاده مداوم از تلفن موبایل، تفکیک بین حریم خصوصی و محیط کار را دشوار کرده است. همچنین آداب عمومی و رفتار استفاده نامناسب از تلفن موبایل در اماکن عمومی و هنگام رانندگی، چالش‌های جدیدی را به وجود آورده است. مسائل بهداشتی و تأثیرات فناوری‌های بی‌سیم بر سلامت نیز یکی از مباحثی است که مورد توجه قرار گرفته است. در نهایت، این فصل بیان می‌کند که فناوری ارتباط بی‌سیم به افراد این قدرت را داده است که از هر لحظه‌ای حتی در زمان‌های انتظار یا کسالت، برای برقراری ارتباط و انجام فعالیت‌های خود استفاده کنند. این امر، تعریف ما از «زمان فراغت» و «زمان کار» را دگرگون ساخته و باعث شده به نداشتن تلفن موبایل به معنای دور ماندن از جریان‌های حیاتی اطلاعات و تعاملات اجتماعی شود. به این ترتیب، تلفن موبایل به ابزاری ضروری برای نوآوری در دنیای اجتماعی مدرن تبدیل شده است.

ارتباطات موبایلی و جامعه

چشم‌اندازی جهانی

- نویسنده: گان مانوئل کاستلز، میریا فرناندز آردوول، جک لینچون چپو، آرابا سی
- مترجمان: پدram آوندی، اسماعیل یزدان‌پور، سعیده فراهانی
- انتشارات: خوزه
- تعداد صفحات: ۴۸۰ صفحه
- قیمت: ۶۵۰۰۰۰ تومان

نقش سیاسی موبایل

تحول چشمگیر زبان و ارتباطات در عصر موبایل با محوریت پیامک (SMS) و پیام‌های چندرسانه‌ای فصل ششم را شامل می‌شود. این بخش نشان می‌دهد که چگونه پیامک به عنوان یک ابزار ارتباطی، سریع‌تر، راحت‌تر و کارآمدتر از تماس تلفنی عمل می‌کند و امکان انتقال انواع پیام‌ها را در هر زمان و مکان فراهم می‌آورد. گسترش پیامک منجر به ظهور زبان‌های نوین، مبتنی بر اختصارات، خلاصیت و بازتولید عناصر فرهنگی شده است که نه تنها در میان جوانان، بلکه در میان عموم کاربران موبایل رواج یافته است. این زبان چندوجهی، که شامل متن، شکلک‌ها و دیگر نمادهاست، بیانگر تغییرات فرهنگی و رفتاری ناشی از فناوری‌های بی‌سیم است و تعریف جدیدی از ارتباطات متنی و چندرسانه‌ای ارائه می‌دهد.

نویسندگان در فصل هفتم توضیح می‌دهند که فناوری موبایل می‌تواند به وسیله‌ای برای ابزار نارضایتی تبدیل شود. این نوع ارتباطات، که از نظر هاروارد رینگولد به شکل سیخ‌های فوری ظاهر می‌شوند، در برخی موارد تأثیر مهمی بر سیاست‌های رسمی و تصمیم‌های دولتی گذاشته‌اند. در ادامه نیز نمونه‌هایی مانند اعتراضات و تحولات سیاسی در فیلیپین، اسپانیا، کره جنوبی، آمریکا، ژاپن و چین بررسی می‌شود تا نشان دهد ارتباطات بی‌سیم چگونه می‌توانند در شکل‌گیری و هدایت حرکت‌های سیاسی و اجتماعی نقش داشته باشند. فصل هشتم به ارتباطات بی‌سیم و توسعه جهانی اختصاص دارد. این فناوری‌ها پتانسیل بالایی برای تسهیل دسترسی به اقتصاد جهانی، آموزش و اطلاعات دارند و امکان جهش در مراحل توسعه را فراهم می‌آورند. اما از سوی دیگر، این فصل نگرانی به خوش‌بینی بیش از حد هشدار داده و چالش‌های مهمی را برجسته می‌کند: نیاز به سرمایه‌گذاری کلان، مسائل اجرایی آموزش، کاربران و محدودیت‌های توانایی، برای غلبه بر این موانع، بر بهبود زیرساخت‌ها، هم‌افزایی فناوری‌ها و نقش تنظیم‌کنندگان تأکید شده است. در نهایت، ابتکارات مردمی و حلق اتصال به عنوان عوامل کلیدی در گسترش این فناوری مورد توجه قرار می‌گیرند.

درآمدی پیشرفته بر جامعه دیجیتال

- نویسنده: مانوئل کاستلز
- مترجم: مجتبی قلی‌پور
- انتشارات: مرکز
- تعداد صفحات: ۱۸۶ صفحه
- قیمت: ۴۵۰۰۰۰ تومان

درباره هوش فراانسانی دوری کرده و تمرکز خود را بر چشم‌انداز واقعی کاهش آزادی فردی و کیفیت زندگی قرار می‌دهد. به باور کاستلز، جامعه شبکه‌ای بر اساس تاریخ و فرهنگ گذشته و موقعیت خاص آن در درون شبکه‌های جهانی سازمان دهنده است. جامعه دیجیتال، خود را در سازمان‌های اجتماعی متفاوتی جلوه‌گر می‌سازد. به همین شکل جامعه دیجیتال و مجموعه وسیع فناوری‌های جدیدش، بسته به اینکه چه کسی و برای چه هدفی از هر فناوری استفاده می‌کند، تأثیرات متفاوت و حتی متضادی بر انسان‌ها و طبیعت دارد.

ضرورت توجه به تاریخ اجتماعی فناوری

پدram آوندی

پژوهشگر رسانه و مترجم کتاب

در فضای فکری و رسانه‌های امروز، یک سوءتفاهم بزرگ درباره فناوری شکل گرفته است: این تصور که هر متنی که چند سال از زمان نگارش گذشته باشد، دیگر ارزش خواندن ندارد. گویی تاریخ فناوری فقط از «آخرین نسخه»‌ها ساخته شده و فهم تحولات ارتباطی نیز باید دائماً از نو و بدون رجوع به ریشه‌ها آغاز شود. نتیجه چنین نگاهی، نوعی اکنون‌زدگی مزمن است؛ وضعیتی که در آن جامعه مدام درباره آینده حرف می‌زند، اما گذشته تحولات فناورانه را نمی‌شناسد.

ترجمه کتاب «ارتباطات موبایلی و جامعه: چشم‌اندازی جهانی» نوشته مانوئل کاستلز و همکارانش، دقیقاً از دل چنین خلأیی بیرون آمد. کتابی که اولین بار در میانه دهه ۲۰۰۰ منتشر شد؛ زمانی که هنوز خبری از اینستاگرام، تیک‌تاک، اقتصاد پلتفرمی امروز، اینترنت ماهواره‌ای یا هوش مصنوعی مولد نبود. طبیعی است که اولین واکنش برخی مخاطبان این باشد که چرا باید در سال ۱۴۰۴ سراغ کتابی رفت که درباره «تلفن همراه» در دو دهه پیش نوشته شده است؟

اما شاید پرسش درست دقیقاً برعکس باشد: چگونه می‌توان بدون فهم آن نقطه تاریخی، وضعیت امروز را فهمید؟ کاستلز در این کتاب صرفاً درباره موبایل حرف نمی‌زند. او درباره لحظه‌ای تاریخی سخن می‌گوید که در آن، ارتباطات برای اولین بار از مکان ثابت جدا شد و انسان وارد وضعیت «اتصال دائمی» شد؛ وضعیتی که امروز آن را بدیهی فرض می‌کنیم. آنچه امروز در قالب شبکه‌های اجتماعی، اقتصاد توجه، پلتفرم‌های هوشمند، کار از دور، روستا آنلاین و حتی سیاست‌ورزی دیجیتال تجربه می‌کنیم، بدون آن گسست تاریخی قابل فهم نیست.

اهمیت کتاب «ارتباطات موبایلی و جامعه» در این است که تحولات فناورانه را نه به عنوان مجموعه‌ای از ابزارها، بلکه به مثابه دگرگونی در ساختار اجتماعی تحلیل می‌کند. این همان چیزی است که در بسیاری از مطالعات فناوری در ایران غایب مانده است. بخش بزرگی از گفت‌وگوهای ما درباره اینترنت و فناوری، یا فنی‌اند یا اخلاقی و سیاسی؛ اما کمتر به فناوری به عنوان «تغییرات اجتماعی» نگاه می‌کنند. نتیجه این می‌شود که هر تحول فناورانه، یا به عنوان تهدیدی آزرآلمانی فهم می‌شود یا به عنوان وعده‌های رهایی بخش. در حالی که کاستلز دقیقاً نشان می‌دهد فناوری چگونه در دل ساختارهای قدرت، فرهنگ، نابرابری و زندگی روزمره عمل می‌کند. کتاب در زمانی نوشته شده که هنوز «جامعه پلتفرمی» به شکل امروزی ظهور نکرده بود، اما بسیاری از روندهای این کتاب امروز با آنها زندگی می‌کنیم، به شکلی پیشگویانه توضیح می‌دهد؛ فشرده زمان و مکان، اتصال دائمی، شکل‌گیری شبکه‌های انتخابی، بازتعریف حریم خصوصی، تغییر زبان ارتباطی و حتی ظهور اشکال جدید بسنج سیاسی مبتنی بر ارتباطات موبایلی. وقتی امروز درباره اقتصاد دیجیتال، سیاست شبکه‌های، فرسودگی دیجیتال یا زندگی همواره آنلاین حرف می‌زنیم، در واقع در امتداد همان تحولی ایستاده‌ایم که کاستلز اولین نشانه‌های آن را ثبت می‌کرد.

از سوی دیگر، ترجمه چشم‌اندازی آرابی برای فارسی فقط یک کار آکادمیک نیست؛ نوعی بازسازی حافظه نظری است. در بسیاری از حوزه‌های علوم انسانی و اجتماعی ایران، ما مستقیماً از روی موج‌های روز حرکت می‌کنیم، بی‌آنکه لایه‌های تاریخی نظریه‌ها را بشناسیم. پژوهشگری که امروز درباره هوش مصنوعی، پلتفرم‌ها یا شبکه‌های اجتماعی تحقیق می‌کند، اگر نداند جامعه شبکه‌ای چگونه فهم شد، چگونه می‌تواند تحولات بعدی را تحلیل کند؟ مشکل فقط کمبود داده یا فناوری نیست؛ مشکل، ضعف در فهم تابش‌های اجتماعی تحولات است. این وضعیت را می‌توان در مواجهه ما با اینترنت نیز دید. ما معمولاً اینترنت را صرفاً به عنوان «ابزار» می‌بینیم؛ ابزاری برای سرگرمی، تجارت، کنترل یا حتی تهدید امنیتی. اما کمتر به این فکر می‌کنیم که اینترنت و ارتباطات موبایلی، پیش از هر چیزی، صورت جدیدی از سازمان‌یافتگی اجتماعی ایجاد کرده‌اند. صورت جدیدی از قدرت، هویت، زمان، کار و حتی تنهایی.

کاستلز از اولین متفکرانی بود که این تغییر را نه در سطح ابزار، بلکه در سطح ساختار اجتماعی فهم کرد. به همین دلیل کتاب که آثار او هنوز خواندنی‌اند؛ نه چون آینده را دقیق پیش‌بینی کرده، بلکه چون منطق تحولات را توضیح داد. سخت، شاید امروز دیگر بسیاری از مثال‌های کتاب شده باشند؛ اما درختی آمارها مربوط به عصر پیامک‌اند و بعضی مصادیق، متعلق به جهان پیش از گوشی‌های هوشمند. اما از زمان واقعی این کتاب در مثال‌ها، نیست؛ در چهارچوب تحلیلی آن است. همان‌طور که هنوز وبر برای فهم بوروکراسی می‌خوانیم یا مک‌لوهان را برای فهم رسانه، کاستلز برای ما، کاربران و عادت‌های اجتماعی فهم جهان شبکه‌ای در دوره‌ای که شتاب فناوری، ما را از چار فراموشی تاریخی کرده، بازگشت به چنین متونی شاید بیش از هر زمان دیگری ضروری باشد. جامعه‌ای که فقط به «نسخه بعدی» خیره شود، معمولاً نمی‌فهمد چگونه به وضعیت کنونی رسیده است. و جامعه‌ای که مسیر طی شده را نفهمد، بعید است بتواند آینده را نیز درست تحلیل کند. شاید مهم‌ترین دلیل ترجمه این کتاب همین باشد: یادآوری اینکه فهم فناوری، بدون فهم تاریخ اجتماعی فناوری، ممکن نیست.

در این معنا، «تاریخ اجتماعی فناوری» صرفاً روایت اختراع‌ها، دستگاه‌ها و تاریخ عرضه ابزارهای تازه نیست؛ مطالعه این است که فناوری‌ها چگونه در دل نهادها، روابط قدرت، بازارها، خانواده‌ها، فرهنگ مصرف و زندگی روزمره شکل می‌گیرند و سپس خود به بازاریابی همان مناسبات کمک می‌کنند. سنت مطالعات علم، فناوری و جامعه، بویژه از دهه ۱۹۸۰ به بعد، نشان داد که فناوری نه نیرویی بیرون از جامعه و مستقل از آن است و نه فقط محصول اراده مهندسان و شرکت‌ها، رویکرد «ساخت اجتماعی فناوری» دقیقاً بر همین نکته تأکید داشت؛ مصنوعات فنی در فرآیندی اجتماعی، تفسیری و نهادی تثبیت می‌شوند و معنای آنها در کاشکش گروه‌های مختلف کاربران، طراحان، سیاست‌گذاران و بازار ساخته می‌شود.

از همین رو، تاریخ اجتماعی فناوری ما را از دو خطای رایج دور می‌کند: اول، جبرگرایی فناورانه؛ یعنی این تصور ساده‌انگارانه که فناوری می‌آید و جامعه را یک‌طرفه تغییر می‌دهد. دوم، اراده‌گرایی اجتماعی؛ یعنی این خیال خام که جامعه هر طور بخواهد می‌تواند فناوری را کاملاً مطابق میل خود شکل دهد. تاریخ فناوری نشان می‌دهد میان جامعه و فناوری رابطه‌ای دوسویه، پیچیده و تدریجی وجود دارد. در مطالعه نظام‌های بزرگ فناورانه، از برق تا شبکه‌های زیرساختی، نشان می‌دهد فناوری‌ها فقط ابزارهای منفرد نیستند؛ بلکه در قالب سیستم‌هایی متشکل از دانش فنی، سرمایه، مقررات، سازمان‌ها، کاربران و عادت‌های اجتماعی عمل می‌کنند. به بیان دیگر، وقتی از موبایل، اینترنت یا پلتفرم‌ها حرف می‌زنیم، در واقع از یک دستگاه تنها حرف نمی‌زنیم؛ از یک نظم اجتماعی-فنی سخن می‌گوییم. اهمیت این میدان برای جامعه‌ای مانند ایران دوچندان است، زیرا بسیاری از بحث‌های ما درباره فناوری هنوز در سطح سیاست روز، اخلاق عمومی یا کارکرد فنی متوقف می‌ماند. تاریخ اجتماعی فناوری کمک می‌کند بررسی‌های فناورانه در چه زمینه‌ای وارد جامعه شده، چه گروه‌هایی از آن سود برده‌اند، چه کسانی از دسترسی مؤثر محروم مانده‌اند، چه نوع مصرفی را طبیعی کرده، چه شکلی از قدرت را تقویت کرده و چه نوع زندگی روزمره‌ای ساخته است. روت شوارتز کوان، در مطالعات کلاسیک خود درباره فناوری‌های خانگی، نشان داد حتی ابزارهایی که ظاهر برای آسان‌تر کردن زندگی طراحی شده‌اند، می‌توانند در عمل شکل کار، کلاس، جنسیت، مصرف و انتظارات اجتماعی را بازتعریف کنند. بنابراین خواندن کاستلز نیز از همین منظر اهمیت دارد؛ او موبایل را نه به عنوان یک ابزار ارتباطی تازه، بلکه به عنوان نشانه‌ای از ورود جامعه به نظمی تازه از اتصال، تحرک، قدرت و زندگی روزمره بررسی می‌کند.